УДК 811.111'37

Янсон В. В., Лежньов С. М.,
Горлівський державний педагогічний інститут іноземних мов

АНГЛОМОВНІ НЕОЛОГІЗМИ-ЗАПОЗИЧЕННЯ

Стаття присвячується дослідженню іншомовних запозичень у складі сучасного англомовного лексикону. Вивчаються прагматичні та структурно-семантичні особливості лексики іншомовного походження. Визначаються процеси асиміляції запозичень і типи словотворення.

Ключові слова: *запозичення, екстралінгвальні чинники, способи словотворення.*

The article is devoted to the problem of loanwords study in the system of the language-recipient. Pragmatic and structural-semantic peculiarities of borrowings are analysed. Some ways of wordbuilding are described in the article.

Key words: *loanwords, extra-linguistic factors, ways of wordbuilding.*

Однією із рушійних сил, що забезпечує розвиток словникового складу англійської мови, є іншомовний вплив, який виявляється в процесі запозичення нових лексичних одиниць. Цей процес пов'язаний з екстралінгвальними чинниками. Він відбиває мовні контакти, що виникають внаслідок спілкування між носіями мови [7, с. 214]. Відомо, що лексика є найбільш рухомою та чутливою до іншомовних запозичень мовною підсистемою.

Наша *мета* полягає у виявленні прагматичних причин виникнення англомовних неологізмів-запозичень і вивченні їх структури та семантики. *Предметом* дослідження є прагматичні та структурно-семантичні особливості лінгвальних інновацій. *Об'єкт* дослідження – запозичення у складі сучасного англомовного лексикону. *Матеріалом* дослідження слугували лексичні одиниці, зафіксовані англомовними словниками неологізмів [5; 6].

Під неологізмом слід розуміти "слова, словосполучення, фразеологізми, окремі їх значення, що з'явилися на певному етапі розвитку мови для передачі нових реалій і понять, периферійних номінацій, актуалізація яких зумовлена соціальними і територіальними чинниками функціонування літературної мови, а також оказіоналізми (індивідуально-авторські новації), використані одноразово в мовній практиці певного автора, видання, редакції чи в конкретному тексті. Новизну цих номінацій усвідомлюють мовці" [4, с. 77]. Класифікація лінгвальних інновацій грунтується на поєднанні двох критеріїв: "новизни" форми та змісту лексичної або фразеологічної одиниці та способу її впровадження до мови.

Сучасна англійська мова збагачується французькими, італійськими, іспанськими, арабськими, китайськими та японськими лексемами,

© Янсон В. В., Лежньов С. М., 2010

пов'язаними, значним чином, із сферою повсякденного життя, що "перетворюється на один із головних постачальників лексико-фразеологічних інновацій у сучасну англійську мову" [3, с. 164]. Нова лексика відбиває такі реалії, як:

а) їжа (*adobo – "гостра приправа, соус", bollito misto – "м'ясна страва з овочами", capellini – "локшина", gemelli – "різновид локшини", macchiato – "кава", panino – "сендвіч", scamorza – "італійський сир" (Ital)*);

б) одяг (*devore – "оксамит, тканина" (Fr), hijab – "жіночий головний убір у мусульман" (Arab)*);

в) предмети побуту (*ballotin – "коробка з шоколадними цукерками" (Fr), barrique – "бочка вина" (Fr)*);

г) музика (*bachata – "стиль романтичної музики" (Span), cavaquinho – "різновид гітари" (Port)*);

д) рослини, тварини (*ajowan – "рослина, різновид петрушки" (Hindi), chamise – "вічнозелений кущ" (Span)*).

Наступні приклади ілюструють вживання неологізмів-запозичень у художньо-публіцистичному контексті: *"Eight clams and a few weeks later it was capellini in white clam sauce at an excellent southern Italian restaurant around the corner from my house" (Steingarten "The Man Who Ate Everything"). "Women must cover their hair, a requirement called hijab" (National Geographic, March 2001). "Famed for its gold ballotin boxes, Godiva sells more than 200 different chocolate pieces, featuring fillings like Turkish filbert butter, cashew mousse, mandarin orange, and crème fraiche (Hispanic, May 1994). "Shantytown residents enjoy meringue, but they also have their own music, called bachata" (Manuel "Caribbean Currents"). "The entrée was crisp-on-the-outside succulent-inside haunch of spring chevon" (Mother Earth News, February 1995)* [5].

Як зазначає Ю.А. Зацний, до особливостей процесу запозичення англійської мови варто відносити "переорієнтацію" на нові джерела (на мови східних, особливо мусульманських, країн), масове "освоєння" англійською мовою раніше лише "використовуваних" іншомовних слів-екзотизмів, їх перетворення в асимільовані, потрібні лексико-семантичній системі англійської мови одиниці. Критеріями і показниками освоєння запозичень англійською мовою є їх участь у деривaційних процесах, їх семантична еволюція" [3, с. 215].

На шляху до повного лексичного засвоєння слово проходить три етапи: 1) етап інновації, первісного вживання слова в контексті мови-реципієнта; 2) етап віртуалізму, поширення слова серед невеликої групи носіїв мови; 3) етап неологізму, вживання слова більшістю носіїв мови-реципієнта [2, с. 18]. Запозичені елементи підлягають адаптуванню до умов фонетичної, граматичної, семантичної і графічної систем мови-реципієнта. Ступінь асиміляції лексичної одиниці може варіюватися: від

повного її несприйняття до повного її включення до мовної парадигми, тобто повної граматичної інтеграції слова, що залежить від певних екстралінгвальних та лінгвальних чинників.

Певні іноземні слова зберігають риси свого іншомовного походження у вигляді звукових, орфографічних, граматичних і семантичних особливостей, які не є притаманними правічним словам мови-реципієнта. Вони позначають властиві іншому народу і країні поняття та залишаються у вигляді екзотизмів в англійській мові: *acharya – "духовний учитель" (Hindi), al-Nakba – "переселення палестинців з їх правічних земель у 1948 році" (Arab)*. Запозичені слова, як правило, передаються на письмі графічними знаками, які існують у мові-реципієнті і змінюють свою графічну форму: *hajaba (Arab) > hijab, ajvayn (Hindi) > ajowan.*

Ступінь фонетичної асиміляції варіюється та залежить від того, наскільки близькими за своїм походженням є мова-постачальник нової лексичної одиниці та мова-реципієнт. У споріднених мовах іншомовне слово передається точно. У випадку, коли запозичене слово складається із звуків, що не є притаманними для мови-реципієнта, вони замінюються найбільш близькими звуками, що існують у мові. Одним із видів фонетичної асиміляції є зміна акцентної структури слова. Так, у французьких запозиченнях в англійській мові словниковий наголос, як правило, зміщується з останнього складу на перший: *che'von > 'chevon – "козлина (їжа)"*. Найбільш значних змін графічної і фонетичної форми зазнають запозичення із східних мов, зокрема, китайської мови: *danggui > dong quai – "ароматична трава, що росте у Китаї та Японії"*.

Одним з показників ступеня лексичної асиміляції запозичених слів у новому для них мовному середовищі є їх словотворча активність [1, с. 35]. Лексичні одиниці поступово адаптуються у новій для них мовній системі, асимілюються фонетично, набувають семантичної самостійності та продуктивної сили.

Лексико-семантичне словотворення відображає процес асиміляції запозичень. Певні назви побудовані на метонімічному переносі: *dulce de leche (Argent) = sweetness of milk > dulce de leche – "десерт – карамель з цукру та молока"*.

Прикладами метафоричного переносу є запозичення із іспанської мови: *reposado = rested > reposado – "різновид текіли, що витримується у дубових бочках протягом року"; concha = mussel shell > concha – "прикраса"*.

Проведений аналіз англомовних запозичених лінгвальних інновацій дозволяє дійти певних висновків. Процес запозичення іншомовних лексичних одиниць зумовлений внутрішньомовними чинниками (необхідністю позначення нових понять і реалій), а також екстралінгвальними чинниками (мовними контактами, що відбуваються). Іншомовні запозичення входять до англомовної лексики на позначення понять, значним

чином, у сфері повсякденного життя. Вони підлягають процесам графічної, фонетичної та морфологічної асиміляції. Запозичення створюють деривати шляхом метонімічних і метафоричних переносів. Експресивність запозичень є важливим показником глибини лексичної асиміляції іншомовних слів у сфері англомовної лексики.

Перспективним вбачається подальше дослідження англомовної запозиченої інноваційної лексики на рівні дискурсу.

Література:

1. Беляева С. А. Словообразовательная активность заимствованного слова // Проблемы словообразования. – Владивосток: Дальневост. гос. ун-т. – 1979. – Вып. 7. – С. 34-38.

2. Голдованський Я. А. Етапи іншомовного походження в лексичній системі мови-реципієнта // Іншомовна філологія. – 1983. – Вип. 69. – С. 17-21.

3. Зацний Ю. А. Сучасний англомовний світ і збагачення словникового складу. – Львів: ПАІС, 2007. – 228 с.

4. Стишов О. А. Динамічні процеси в лексико-семантичній системі та в словотворі української мови кінця ХХ ст. (на матеріалі мови засобів масової інформації). – Дис … докт. філол. наук: 10.02.01. – К., 2003. – С. 74-87.

5. Hargraves O. New Words. – Oxford University Press, 2004. – 320 p.

6. Holder R. W. Oxford Dictionary of Euphemisms. – Oxford University Press, 2003. – 501 p.

7. Langacker R. W. Language and its structure: some fundamental linguistic structure. – NY: Harcourt Brace Jovanovich, 1993. – 275 p.